

B&W-voorstel en besluitnota

Registratie- datum	14-03-2022	d.d. B&W 24-03-2022	Portefeuille Openbare orde en veiligheid	Registratienummer Bestuurlijk behandelvoorstel 2022/5806
Opsteller	M. Bokking	Agendapunt A1	J. Hamming	
Contact	0652361847			
Laatst gewijzigd	24-3-2022 12:56:00	A besluit		

Onderwerp

Verzoek tweede schip COA noodopvang asielzoekers locatie Achtersluispolder

Gevraagd besluit

1. Kennis te nemen van het verzoek van het COA om een tweede schip in te zetten om de noodopvang voor asielzoekers in de Achtersluispolder uit te breiden.
2. In principe akkoord te gaan met de realisatie van een tweede schip in Zaanstad tot mei 2023 met een verlengingsoptie van 6 maanden, onder dezelfde algemene voorwaarden als bij het eerste schip:
 - a. Kosten komen niet ten laste van de gemeente;
 - b. De rolverdeling en afspraken tussen het COA, de gemeente en maatschappelijke partners zijn expliciet vastgesteld;
 - c. Het COA draagt (financieel) zorg voor (de afstemming en coördinatie van) een passend activiteitsaanbod;
 - d. Er is een plan voor vervoer en (dekking voor) exploitatie daarvan;
 - e. Beheer, leefbaarheid, veiligheid en toezicht zijn goed afgestemd en geregeld, en het COA is hiervoor primair verantwoordelijk;
 - f. Communicatie en participatie worden door het COA en de gemeente gezamenlijk opgepakt.
3. In principe akkoord te gaan met de realisatie van een tweede schip onder gedeeltelijk dezelfde locatie gebonden voorwaarden als bij het eerste schip¹:
 - a. De benodigde ruimtelijke procedures worden doorlopen, waarbij er geen sprake mag zijn van een woonfunctie;
 - b. Het COA faciliteert en financiert een ontmoetingsruimte in de nabijheid van het schip.
4. In principe akkoord te gaan met het verzoek van het COA om tijdelijk het schip de Carissima naast de Borealis te laten aanmeren totdat het tweede schip aan is gekomen en gereed is gemaakt voor opvang;
5. In principe akkoord te gaan met het verlengen van de bestuursovereenkomst van het eerste schip, de Borealis, met een periode van 6 maanden tot 16 mei 2023 zoals mogelijk is onder de bestuursovereenkomst.
6. In principe akkoord te gaan met het uitbreiden van de functie van de noodopvang: een mix tussen asielzoekers en statushouders.
7. Kennis te nemen van het verzoek van het COA om verkennende gesprekken te voeren over verdere mogelijkheden in Zaanstad voor de opvang van asielzoekers, zowel tijdelijk als voor een langere termijn.
8. Beslispunten 2, 3, 4, 5 en 6 voor te leggen voor een (niet wettelijk verplichte) zienswijze

¹ Bij het eerste schip werden nog de volgende twee voorwaarden gesteld: 1) de op te vangen groep bestaat uit doorstromers met een beperkte verblijftijd van maximaal zes maanden. Het COA heeft een inspanningsverplichting hiervoor, maar de ervaring leert dat gezien het grote tekort aan opvangplekken en de vastlopende opvangketen dit praktisch gezien niet haalbaar is. En 2) mogelijkheden voor een alternatieve ligplaats worden onderzocht. Deze zijn niet gevonden.

aan de raad.

9. Indien de raad een positieve zienswijze geeft het besluit als genomen te beschouwen.
10. De financiële consequenties van deze besluiten, die ten laste komen van het COA, voor 2022 saldoneutraal bij de Najaarsrapportage te verwerken in de begroting.
11. De financiële consequenties van deze besluiten, die ten laste komen van het COA, voor 2023 saldoneutraal te verwerken in de primitieve begroting 2023.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet
Openbaar

Kernverhaal

Tweede schip

De vraag naar extra opvangcapaciteit voor asielzoekers blijft actueel. Door de hoge en alsmaar stijgende asielinstroom is er een structureel tekort aan opvanglocaties voor asielzoekers. Landelijk zitten de reguliere opvanglocaties vol en de instroom blijft hoog.

Het Rijk heeft gemeenten in de brief van 11 februari 2022 (zie bijlage 2022/5808) onder meer gevraagd om bij te dragen aan het (structureel) beschikbaar hebben en houden van 42.000 opvangplekken voor 2022 en de eerste helft van 2023 door bestaande overeenkomsten te verlengen of nieuwe locaties te realiseren. Dit omdat veel plekken van tijdelijke aard zijn (noodopvang) en veel overeenkomsten aflopen. Om te voorkomen dat er een tekort ontstaat van 8.000 plekken per 1 juli 2022, doet het Rijk opnieuw een spoedverzoek om op korte termijn extra opvangplekken voor asielzoekers te realiseren. Ook de VNG roept op in haar ledenbrief over ontwikkelingen Asiel (zie bijlage 2022/5809) op om samen met het COA de schouders eronder te zetten om de extra benodigde plaatsen voor vluchtelingen te realiseren. Deze verzoeken dateren nog van vóór de Russische inval in Oekraïne. Inmiddels leidt de oorlog daar ook tot een landelijke crisissituatie in Nederland, waardoor het realistisch is dat dit ook tot een grotere toestroom van asielzoekers kan leiden en uitbreiding van opvangplekken noodzakelijk is.

Het COA heeft daarom op 11 maart jl. opnieuw een verzoek gedaan het aantal opvangplekken in Zaanstad uit te breiden. Concreet heeft het COA gevraagd om een tweede opvangschip tot 1 mei 2023 met een verlengingsoptie van 6 maanden (zie bijlage 2022/6382). Dit tweede schip, waarschijnlijk de Verdi met een capaciteit voor ongeveer 320 mensen, kan naast de Borealis aan de kade van de Isaac Baarhaven ter hoogte van de Rijnshoutweg 14 aangelegd worden. Dit schip ligt momenteel in Griekenland en moet worden overgevoerd naar Nederland. Het COA heeft aangegeven dat de doelgroep zal bestaan uit landelijk reguliere instroom en overloop uit bestaande asielzoekerscentra. In verband met de nabijheid van water, gaat het ook nu niet om de opvang van kinderen. Ook zullen er geen alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's), vreemdelingen binnen spoor 2 (vreemdelingen uit een veilig land of die elders in de EU al bescherming hebben) en/of vreemdelingen die op de landelijke lijst van overlastgevers voorkomen en asielzoekers met een directe of complexe zorgvraag worden opgevangen.

Opnieuw ligt er een urgente opgave. Het college pakt daarin graag haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarom gaat het college in principe akkoord met de realisatie van een tweede schip voor noodopvang in Zaanstad onder de door haar gestelde voorwaarden.

Verzoek tijdelijk aanmeren schip Carissima

Aangezien het nog een aantal weken duurt voordat het tweede schip is aangekomen in Nederland en deze ook gereed is gemaakt voor opvang, heeft het COA het verzoek gedaan om op heel korte termijn tijdelijke opvang te realiseren voor asielzoekers op het schip de Carissima totdat het tweede schip er is. Zo hoeven er geen 150 asielzoekers op veldbedden ergens in een crisisopvang ondergebracht te worden.

Verlengen bestuursovereenkomst eerste schip

Daarnaast heeft het COA ook aangegeven gebruik te willen maken van de optie om de

overeenkomst van het eerste schip Borealis met nog eens 6 maanden te verlengen (tot mei 2023). Op die manier wordt de druk op een tekort aan opvangplekken verlicht.

Mix van asielzoekers en statushouders

Op dit moment zijn er 12 bewoners op het schip de Borealis die de asielprocedure snel doorlopen hebben en een verblijfsvergunning hebben gekregen waardoor ze statushouder worden. Het COA laat geen statushouders instromen op het schip; de enige statushouders zijn degenen die tijdens hun verblijf op het schip een status krijgen. Zodra mensen een verblijfsvergunning hebben gekregen en statushouder zijn, moeten ze normaal gesproken doorstromen naar een regulier azc in afwachting van de koppeling aan een gemeente en een woning. In de reguliere azc's is echter nergens plek; ook daar zitten nog 12.500 statushouders in afwachting op een woning. Formeel eindigt binnen 2 weken de opvang bij COA als een asielzoeker vergunninghouder wordt, maar door het niet kunnen doorstromen naar een woning vraagt de statushouder aan COA om verlenging van verblijf.

Verdere tijdelijke en langere termijn opvangmogelijkheden asielzoekers

In een eerdere brief van het COA van 9 februari jl. over de opvang van asielzoekers in Zaanstad (zie bijlage 2022/6383) geeft het COA aan verkennende gesprekken te willen voeren over de verdere mogelijkheden voor opvang van asielzoekers in Zaanstad, zowel tijdelijk als voor een langere termijn. Op dit voorliggende verzoek van het COA zullen wij op een later moment bij u terugkomen.

Aanleiding

De vraag naar extra opvangcapaciteit voor asielzoekers door de stijgende asielinstroom is nog steeds actueel. Daarom doen het Rijk, de VNG en het COA een spoedverzoek aan gemeenten om meer opvangplekken voor asielzoekers te realiseren, om te voorkomen dat er een groot tekort ontstaat. Dit omdat veel (tijdelijke) overeenkomsten aflopen en de asielinstroom alsmaar blijft stijgen. Daarnaast leidt de oorlog in Oekraïne ook tot een landelijke crisissituatie in Nederland, waardoor het realistisch is dat dit ook tot een grotere toestroom van asielzoekers kan leiden.

Beoogd resultaat

- De realisatie van een tweede schip naast de al bestaande noodopvang van het COA op korte termijn onder de door het college gestelde voorwaarden;
- De aanleg van een tijdelijk schip de Carissima totdat het tweede schip is aangekomen en gereed is gemaakt voor opvang;
- Een verlenging van de bestuursovereenkomst voor het bestaande schip, de Borealis, met een periode van 6 maanden tot 16 mei 2023 zoals mogelijk is onder de bestuursovereenkomst;
- Een uitbreiding van de functie van de noodopvang naar een mix tussen asielzoekers en statushouders;
- Akkoord op het voeren van verkennende gesprekken met het COA over verdere mogelijkheden in Zaanstad voor de opvang van asielzoekers, zowel tijdelijk als voor een langere termijn.

Kader

Er is al eerder schriftelijk gecommuniceerd met de raad over de noodopvang in de Achtersluispolder met betrekking tot het eerste schip de Borealis.

- 25 augustus 2021, Memo: Reactie Open brief opvang Afghaanse Vluchtelingen (2021/20228)
- 26 augustus 2021, Memo: College biedt hulp aan COA aan (2021/20293)
- 3 september 2021, Memo: Brief COA inzake noodopvang asielzoekers (2021/20939)
- 13 september 2021, B&W-besluit: Voorwaarden noodopvang asielzoekers (locatie Taets) (2021/21495)
- 14 september 2021, Raadsinformatiebrief: B&W-besluit: Voorwaarden noodopvang asielzoekers (locatie Taets) (2021/21717)

- 30 september 2021, B&W-besluit: Verzoek COA noodopvang asielzoekers locatie Achtersluispolder (2021/22411)
- 21 oktober 2021, B&W-besluit: Informatie over COA noodopvang schip Achtersluispolder Zaandam (2021/25019)
- 21 oktober 2021, Raadsinformatiebrief: B&W-besluit: Informatie over COA noodopvang schip Achtersluispolder (2021/24974)
- 16 november 2021, B&W-besluit: Ingebruikname COA noodopvang en tegemoetkoming gestelde voorwaarden (2021/27212)
- 16 november 2021, Raadsinformatiebrief: B&W-besluit: Ingebruikname COA noodopvang en tegemoetkomingen gestelde voorwaarden (2021/26162).

Argumenten en afwegingen

Uitbreiden noodopvang tweede schip

Op basis van de prognoses van het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het COA in 2022 en de eerste helft van 2023 42.000 opvangplekken nodig. Vanaf eind maart lopen veel bestuursovereenkomsten voor tijdelijke (nood)opvanglocaties af. Daarnaast is er een te hoog bezettingspercentage van opvanglocaties. Dit heeft een negatief effect op de leefbaarheid, beheersbaarheid en veiligheid. Om de verwachte groei het hoofd te kunnen bieden zijn er naar verwachting per 1 juli 2022 8.000 plekken nodig om eenzelfde situatie als afgelopen december te voorkomen. In deze schatting is de oorlog in Oekraïne en de consequenties daarvan nog niet meegenomen.

Afgelopen vrijdag 18 maart is door de directie van het COA het signaal afgegeven aan Zaanstad dat door het capaciteitsgebrek bij het COA wederom asielzoekers in Ter Apel op de grond moeten slapen.

Voorwaarden

Het college is in principe akkoord met de realisatie van een tweede noodopvang schip onder dezelfde voorwaarden als het eerste schip. Het college stelt de volgende algemene voorwaarden:

- a. Kosten komen niet ten laste van de gemeente;
- b. De rolverdeling en afspraken tussen het COA, de gemeente en maatschappelijke partners zijn expliciet vastgesteld;
- c. Het COA draagt (financieel) zorg voor (de afstemming en coördinatie van) een passend activiteitenaanbod;
- d. Er is een plan voor vervoer en (dekking voor) exploitatie daarvan;
- e. Beheer, leefbaarheid, veiligheid en toezicht zijn goed afgestemd en geregeld, en het COA is hiervoor primair verantwoordelijk;
- f. Communicatie en participatie worden door het COA en de gemeente gezamenlijk opgepakt.

De locatie gebonden voorwaarden:

- a. De benodigde ruimtelijke procedures worden doorlopen, waarbij er geen sprake mag zijn van een woonfunctie;
- b. Het COA faciliteert en financiert een ontmoetingsruimte in de nabijheid van het schip.

De door het college gestelde voorwaarden voor de Borealis zijn verwerkt in een Bestuursovereenkomst tussen gemeente en het COA t.b.v. opvang op de Borealis. Indien het COA tot een overeenkomst komt met de eigenaar van het schip en de eigenaar van de kade en de raad een positieve zienswijze afgeeft, stelt de gemeente samen met het COA voor het tweede schip een tweede bestuursovereenkomst op dan wel een addendum bij de al bestaande bestuursovereenkomst. Vervolgens kan worden overgegaan tot realisatie van noodopvang op het tweede schip: (1) doorlopen van ruimtelijke procedures, (2) inrichten van de locatie en omgeving in samenspraak met omgeving en (3) organisatie van randvoorwaarden.

Doelgroep

Het COA heeft aangegeven dat de doelgroep bestaat uit landelijk reguliere instroom en overloop uit bestaande opvanglocaties. In verband met de nabijheid van water, gaat het ook nu niet om de opvang van kinderen. Ook zullen er geen alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's), vreemdelingen binnen spoor 2 (vreemdelingen uit een veilig land of die elders in de EU al bescherming hebben) en/of vreemdelingen die op de landelijke lijst van overlastgevers voorkomen en asielzoekers met een directe of complexe zorgvraag worden opgevangen. De ervaringen met het eerste schip leert dat gezien het grote tekort aan opvangplekken en de vastlopende opvangketen het praktisch gezien niet haalbaar is om de bewoners maximaal 6 maanden te laten verblijven op het schip.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

De huidige internationale ontwikkelingen en knelpunten in de asielopvang vragen om gemeenten die hun verantwoordelijkheid nemen. Met de uitbreiding draagt Zaanstad bij aan de landelijke uitdaging met een betrekking tot asielzoekers. De druk bij het COA wordt verlicht en er wordt ook ruimte gecreëerd op andere COA-locaties voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen die asiel gaan aanvragen.

Kostenneutraliteit

De kosten van de noodopvang komen niet ten laste van de gemeente, ook niet met betrekking tot gemeentelijke capaciteit.

Lokale economie

De noodopvang is goed voor de lokale economie door de inzet van lokale ondernemers en verenigingen vanuit het COA. Zo hebben zij onder andere afspraken gemaakt met een bakkerij voor het dagelijks leveren van brood, een restaurant voor het leveren van maaltijden, een supermarkt voor het verschaffen van ingrediënten voor de bereiding van 280 maaltijden, het sportpark voor het gebruik van de kantines voor taalles en de aanschaf van consumpties en een sportcentrum voor het aanbieden van sportactiviteiten en andere diensten voor de bewoners. Dit zal vanuit het COA alleen nog maar verder uitgebreid worden.

Positieve ervaringen eerste schip

De huidige noodopvang bevindt zich op een bedrijventerrein. De veronderstelling was dat verblijf daar niet ideaal zou zijn. Inmiddels is de leefbaarheid op en rondom de noodopvang echter sterk verbeterd door inspanningen vanuit de gemeente, het COA en de vrijwilligers van De Sluis. Hierdoor zijn de bewoners van de noodopvang tevreden met de opvangvoorziening en geven aan graag in de noodopvang te willen blijven. Op het schip hebben zij goede voorzieningen en relatief veel privacy door de tweepersoonskamers met eigen wc en badkamer. Het tweede schip is vergelijkbaar met het eerste schip. Ook worden veel en uiteenlopende vrijwilligersactiviteiten georganiseerd en zijn voorzieningen zoals het Sportpark of het stadscentrum dichtbij. Ook qua veiligheid gaat het goed en de verwachting is dat een tweede schip geen extra veiligheidsvraagstukken op zal leveren.

Beperkte inspanning

Voor zowel het COA als de gemeente is de inspanning beperkt om, in aanvulling op de huidige noodopvang, een tweede schip voor noodopvang te realiseren. Alle structuren hiervoor zijn al in werking en kunnen worden uitgebreid: de inzet van en rolverdeling tussen COA, gemeente en maatschappelijke partners is helder, de vrijwilligerslocatie en -activiteiten zijn er en de gemeentelijke werkgroep COA noodopvang bestaat al.

Ruimtelijke procedures

Net als bij de realisatie van het eerste schip, geldt ook hierbij het bestemmingsplan Achtersluispolder, welke niet voorziet in een opvanglocatie. Daarom moet een tijdelijke omgevingsvergunning worden verleend als bedoeld in artikel 2.12 in combinatie met artikel 2.23(a) van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Omdat ook een

omgevingsvergunning brandveilig gebruik nodig is, geldt een beslistermijn van maximaal 6 maanden. Gezien de spoedeisendheid van het realiseren van de tweede noodopvanglocatie bestaat ook nu weer de mogelijkheid om vooruitlopend op vergunningverlening een gedoogbesluit te nemen. Voorwaarde is dat het COA de vergunningaanvraag goed voorbereidt met behulp van een ruimtelijk adviesbureau om dit proces te begeleiden. Dit ook in verband met het gebrek aan ambtelijke capaciteit in Zaanstad binnen de gehele ruimtelijke keten (stedelijke ontwikkeling en vergunningencentrum). Daarnaast is er opnieuw de harde eis dat de externe veiligheid en brandveiligheid op orde moeten zijn voordat de locatie in gebruik genomen mag worden. Daarvoor moet het COA wederom een veiligheidsplan aanleveren. Aanleg van een tweede schip heeft ook invloed op de vergunningaanvraag en het veiligheidsplan van het eerste schip, omdat de feitelijke situatie verandert. Het COA zal dit in de aanvraag van het tweede schip moeten verwerken.

Belasting omgeving

De druk op het gebied in de Achtersluispolder wordt groter als het aantal opgevangen asielzoekers toeneemt. De direct omliggende ondernemers geven echter aan positief tegenover de aanleg van een tweede schip te staan.

Verzoek tijdelijk aanmeren schip Carissima

Door het capaciteitsgebrek bij het COA moeten asielzoekers wederom in Ter Apel op de grond slapen. Aangezien het nog een aantal weken duurt voordat het tweede schip is aangekomen in Nederland en deze ook gereed is gemaakt voor opvang, heeft het COA het verzoek gedaan om op heel korte termijn tijdelijke opvang te realiseren voor asielzoekers op het schip de Carissima totdat het tweede schip er is.

Per 1 april eindigt de overeenkomst van de gemeente Huizen met de opvang van 150 vluchtelingen op de riviercruiseboot de Carissima. Dit vanwege de start van het toeristisch seizoen en dat daar de kade ook nodig is voor andere schepen.

De Carissima mag naar Velsen toe om daar verder de opvang te organiseren maar de kade is op dit moment nog niet geschikt om aan te meren. Daar moeten nog bouwkundige aanpassingen gerealiseerd worden en dat is niet gereed per 1 april. Dat heeft alles te maken met een tekort aan personeel, wat een landelijk gegeven is en daarbij opgeteld dat ook bouwkundige materialen moeilijk te verkrijgen zijn en vertraging in levertijd hebben.

Daarom het verzoek om de Carissima tijdelijk in Zaandam aan te laten meren naast de Borealis totdat het tweede schip hier aankomt zodat er geen 150 asielzoekers op veldbedjes ergens in een crisisopvang onder gebracht hoeven te worden.

Verlengen bestuursovereenkomst eerste schip (Borealis)

De looptijd van de bestuursovereenkomst voor de noodopvang op het eerste schip de Borealis is één jaar vanaf datum ingebruikname noodopvang (16 november 2021). Het COA en de gemeente kunnen op grond van de bestuursovereenkomst besluiten tot verlenging van de overeenkomst voor een periode van 6 maanden, tot mei 2023. De druk op de opvanglocaties, uitgaande van de huidige aantallen, blijft de komende anderhalf jaar hoog. Het betreft beperkte extra inspanning voor zowel het COA, de gemeente als de maatschappelijk partners, om het huidige schip voor een langere duur te behouden. Verlenging van de bestuursovereenkomst biedt weliswaar geen structurele oplossing, maar het levert wel een bijdrage aan het verlichten van de druk op opvanglocaties, ook voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen die asiel gaan aanvragen.

Uitbreiden functie noodopvang: mix asielzoekers en statushouders

Naar aanleiding van de gestelde eisen vanuit Zaanstad in de bestuursovereenkomst, worden in de noodopvanglocatie geen vreemdelingen opgevangen binnen spoor 2 (vreemdelingen uit een veilig land of die elders in de EU al bescherming hebben). Dit bekend dat er op het schip

asielzoekers wonen die kansrijk zijn de asielprocedure succesvol door te lopen. Inmiddels hebben 12 bewoners op het schip de Borealis een status hebben gekregen. Tevens zijn de eerste 36 uitnodigingen binnengekomen van de BRP-straat in Den Bosch waar de bewoners hun registratie in de Basis Registratie Personen voltooien en BSN krijgen.

Een BSN staat voor het formele recht op werk, studie, een bankrekening openen en feitelijk volwaardig meedoen in onze samenleving en daarmee bouwen aan hun toekomstperspectief. Na 6 maanden legaal in Nederland verblijvend heb je formeel recht op een BSN.

Zodra mensen statushouder zijn stromen ze normaal gesproken door naar een regulier azc in afwachting van de koppeling aan een gemeente en een woning. In de reguliere azc's is echter nergens plek. Door het tekort aan woningen zitten daar nog 12.500 statushouders in afwachting op een woning. Aangezien er op dit moment geen doorstroom mogelijk is en het COA ook de vluchtelingen niet hun status wil onthouden, heeft het COA uit praktische overweging de noodopvang ook een administratieve azc-status gegeven. Het COA laat geen statushouders instromen op het schip; de enige statushouders zijn degenen die tijdens hun verblijf op het schip een status krijgen.

Als een locatie een azc-status heeft, heeft dit vooral consequenties voor COA zelf. Zij dient namelijk de voorinburgering voor haar rekening te nemen. Dit houdt in:

Een statushouder/vergunninghouder heeft recht op een casemanager, heeft recht op een huisvestingsgesprek, wordt gekoppeld aan een gemeente, heeft recht op inburgering, zou gebruik kunnen maken van de logeerregeling van het COA, heeft recht op inschrijving in de BRP als dit nog niet gebeurd is, heeft recht op aanvragen familiehereniging, kan gaan werken, studeren, een bankrekening openen, participeren, officieel vrijwilligerswerk doen. Zolang de statushouder niet gekoppeld is aan een gemeente, is dit allemaal de verantwoordelijkheid van het COA.

Iedere gemeente heeft een taakstelling om een aantal statushouders te huisvesten. Iedere gemeente krijgt statushouders toegewezen. De taakstelling is gebaseerd op het aantal statushouders dat landelijk vanuit de azc's moet uitstromen naar rato van omvang van de gemeente. De aan de gemeente toegewezen statushouders dienen via die gemeente aan de inburgering te voldoen. Er zal nog onderzocht worden of het wenselijk en mogelijk is om een deel van de taakstelling te vervullen met vergunninghouders vanuit de noodopvang. Zij bouwen momenteel immers al binding met Zaanstad op. Indien dat het geval is, is het noodzakelijk om een addendum bij de bestuursovereenkomst te maken. Er is op dit moment nadrukkelijk geen sprake van dat Zaanstad boven op de taakstelling statushouders moet huisvesten. De taakstelling staat in die zin los van een (eventuele) azc functie van de noodopvang.

Voordelen azc-status voor de gemeente Zaanstad

- De gemeente kan haar taakstelling indien gewenst en mogelijk (deels) vervullen met vergunninghouders uit de eigen noodopvang. Voor Zaandam kunnen met de regievoerder van het COA hierover afspraken worden gemaakt. Hiertoe is het ook noodzakelijk om een addendum bij de bestuursovereenkomst te maken.
- Er is al veel geïnvesteerd in de betreffende statushouder in het voortraject tijdens de noodopvang qua taal, kennis van de gemeente, bekendheid met de gemeente en inwoners en organisaties. Dat scheelt bij het inburgeren van nieuwe statushouders.
- Goede samenwerking mogelijk tussen gemeente en COA Zaandam over het inburgeringstraject.
- Op korte termijn zullen bewoners van het schip ook gaan werken. Dit levert nieuwe arbeidskrachten op die je kent en die je mede zelf kunt opleiden voor de openstaande functies.
- Gezamenlijk met COA verder investeren in hybride huisvesting voor statushouders en eventueel andere doelgroepen dan asielzoekers, zoals studenten, spoedzoekers en arbeidsmigranten. Zodoende kunnen opvanglocaties flexibel ingezet worden al naar gelang de lokale behoeften.

Voordelen voor de bewoners op het schip

- Gekoppelde bewoners kunnen blijven waar men nu is en wachten op een woning.
- Gekoppelde bewoners kunnen gaan studeren/leren en/of werken en een bijdrage aan de gemeenschap leveren en hun toekomst al gaan opbouwen.
- Hoeven niet elders eerst de stad en haar inwoners en organisaties te leren kennen.
- Voor diegenen die wel aan een andere gemeente gekoppeld zullen worden betekent het ook dat ze niet naar nog 2 of 3 andere locaties hoeven te verhuizen en steeds opnieuw te moeten beginnen maar in een inmiddels vertrouwde omgeving kunnen blijven en een bijdrage aan de gemeenschap en zichzelf leveren.
- Hulp bij terugkeer voor diegenen die uiteindelijk niet mogen blijven.

Nadelen voor de gemeente Zaanstad

- Het imago van een azc-status kan negatieve gevoelens oproepen. Het is echter niet zo dat het schip een azc wordt; er zijn alleen bewoners die een verblijfsvergunning hebben gekregen en dus statushouder zijn.
- Het imago van een azc-status kan permanente gevoelens oproepen waar men nog niet aan toe is, maar een azc locatie kan ook tijdelijk van aard zijn.
- Ook hulp nodig bij mensen in terugkeerfase.

Verdere tijdelijke en langere termijn opvangmogelijkheden asielzoekers

Gezien de huidige omstandigheden en het aanhoudende tekort aan opvangplekken, wil het COA toewerken naar een toekomstbestendige en stabiele portefeuille met voldoende opvangplekken. In een eerdere brief van het COA van 9 februari jl. over de opvang van asielzoekers in Zaanstad (zie bijlage 2022/6383) geeft het COA aan verkennende gesprekken te willen voeren over de verdere mogelijkheden voor opvang van asielzoekers in Zaanstad, zowel tijdelijk als voor een langere termijn. Op dit voorliggende verzoek van het COA zullen wij op een later moment bij u terugkomen.

Draagvlak

Het draagvlak in de samenleving is naar verwachting groot. Veel Zaankanters zijn blij om bij te dragen aan een maatschappelijk probleem. Dit blijkt wel uit de vele vrijwilligers die zich inzetten voor de bewoners van de noodopvang en de voldoening die zij daar zelf uithalen. Het COA staat in goed contact met de direct omliggende ondernemers en het draagvlak onder hen is goed. Net als bij de komst van de eerste boot wordt de omgeving nauw betrokken door hen tijdig te informeren over de mogelijkheden van uitbreiding, onder andere via bijeenkomsten.

Aansluiting externe ontwikkelingen

Naast de verzoeken van het COA omtrent de uitbreiding en verlenging van de noodopvang voor asielzoekers, werken we ook aan een korte en lange termijn opvang van Oekraïense vluchtelingen en de huisvesting van statushouders. De huisvesting van statushouders is een wettelijke taak voor de gemeenten.

Financiële consequenties

Een belangrijke voorwaarde voor de noodopvang en ook opgenomen in dit besluit is erop gericht dat de uitbreiding en verlenging van de opvang voor de gemeente budgetneutraal gebeurt en dus geen financiële consequenties voor Zaanstad heeft, net als het geval is bij het eerste schip. Dit zal ook in de aanvullende bestuursovereenkomst opgenomen worden. De kosten zullen apart geadministreerd worden. De verzoeken van het COA vragen inzet van ambtelijke capaciteit vanuit verschillende disciplines, waaronder vergunningen, omgevingsplannen, veiligheid, inburgering, communicatie en coördinatie hierop om uit te zoeken of en zo ja op welke manier Zaanstad bij kan dragen aan de verzoeken van het COA. Daarnaast hebben kosten ook betrekking op de extern verkregen diensten, zoals de vrijwilligerscoördinator De Sluis en de externe inhuur van medewerkers.

Omschrijving	Bedrag (€)
Kosten voorbereiding (tot ingebruikname boot): kosten voor ruimtelijke procedures (vergunningen, gebiedsontwikkeling etc.)	89.000
Kosten vanaf ingebruikname: veiligheid en handhaving	243.000
Projectkosten: projectmanagement en -ondersteuning, bestuurlijke advisering, communicatie, vrijwilligerscoördinator etc.	697.000
TOTAAL	1.029.000

N.B. dit kostenoverzicht kan nog wijzingen.

Juridische consequenties

Zienswijze

Hoewel niet wettelijk verplicht worden beslispunten 2, 3, 4, 5 en 6 voor een zienswijze aan de raad voorgelegd, in overeenstemming met het besluit om de noodopvang op het schip de Borealis te realiseren.

Juridische consequentie

Na akkoord met dit besluit en onder voorbehoud van een positieve zienswijze van de raad zal de verlenging van de Bestuursovereenkomst voor het eerste schip, De Borealis, worden vastgelegd. Ook zullen de voorwaarden en afspraken in verband met het realiseren van en dekking van kosten voor een tweede schip als noodopvangcentrum, worden vastgelegd. Onder voorwaarde van door COA en gemeente ondertekende overeenkomst(en) kan de noodzakelijke ruimtelijke procedure voor een tweede schip worden gestart.

Communicatie en traject

De gemeente en het COA staan in goed contact met de direct omliggende ondernemers. Zij worden doorlopend geïnformeerd over actualiteiten. Na besluitvorming zetten we de volgende stappen:

1. Gesprek met schip- en kade-eigenaars door COA.
2. De ondernemers in de omgeving worden geïnformeerd over de uitbreidingsplannen.
3. Het besluit wordt voor zienswijze aangeboden aan de raad.
4. Op basis van de door het college gestelde voorwaarde en de zienswijze door de raad worden gesprekken met het COA gevoerd om te komen tot een bestuursovereenkomst.
5. Mogelijk zijn aanvullend op de gesprekken met het COA, ook gesprekken nodig met het Rijk, de provincie en/of de regio om te voorzien in de gestelde (financiële) voorwaarden.

Na het sluiten van een tweede bestuursovereenkomst dan wel het bijvoegen van een addendum bij de al bestaande overeenkomst met het COA, zetten we de volgende stappen:

1. Na de vergunningaanvraag van het COA starten de benodigde ruimtelijke procedures.
2. Brede communicatie met direct betrokkenen, de gehele stad en partners.
3. Participatie met de directe omgeving van de noodopvanglocatie.
4. Samenwerking met verschillende partners in samenwerking met het COA uitbreiden.
5. Inrichten van de locatie en omgeving.
6. Organisatie van de randvoorwaarden.

Gemeentebled

Niet van toepassing

Aanbieden aan commissie en raad

Voor zienswijze vragen zonder wettelijke verplichting ex art 169 lid 4 gemeentewet.

Beslissing B&W

Conform vastgesteld

Besluit

1. Kennis te nemen van het verzoek van het COA om een tweede schip in te zetten om de noodopvang voor asielzoekers in de Achtersluispolder uit te breiden.
2. In principe akkoord te gaan met de realisatie van een tweede schip in Zaanstad tot mei 2023 met een verlengingsoptie van 6 maanden, onder dezelfde algemene voorwaarden als bij het eerste schip:
 - a. Kosten komen niet ten laste van de gemeente;
 - b. De rolverdeling en afspraken tussen het COA, de gemeente en maatschappelijke partners zijn expliciet vastgesteld;
 - c. Het COA draagt (financieel) zorg voor (de afstemming en coördinatie van) een passend activiteitsaanbod;
 - d. Er is een plan voor vervoer en (dekking voor) exploitatie daarvan;
 - e. Beheer, leefbaarheid, veiligheid en toezicht zijn goed afgestemd en geregeld, en het COA is hiervoor primair verantwoordelijk;
 - f. Communicatie en participatie worden door het COA en de gemeente gezamenlijk opgepakt.
3. In principe akkoord te gaan met de realisatie van een tweede schip onder gedeeltelijk dezelfde locatie gebonden voorwaarden als bij het eerste schip²:
 - a. De benodigde ruimtelijke procedures worden doorlopen, waarbij er geen sprake mag zijn van een woonfunctie;
 - b. Het COA faciliteert en financiert een ontmoetingsruimte in de nabijheid van het schip.
4. In principe akkoord te gaan met het verzoek van het COA om tijdelijk het schip de Carissima naast de Borealis te laten aanmeren totdat het tweede schip aan is gekomen en gereed is gemaakt voor opvang;
5. In principe akkoord te gaan met het verlengen van de bestuursovereenkomst van het eerste schip, de Borealis, met een periode van 6 maanden tot 16 mei 2023 zoals mogelijk is onder de bestuursovereenkomst.
6. In principe akkoord te gaan met het uitbreiden van de functie van de noodopvang: een mix tussen asielzoekers en statushouders.
7. Kennis te nemen van het verzoek van het COA om verkennende gesprekken te voeren over verdere mogelijkheden in Zaanstad voor de opvang van asielzoekers, zowel tijdelijk als voor een langere termijn.
8. Beslispunten 2, 3, 4, 5 en 6 voor te leggen voor een (niet wettelijk verplichte) zienswijze aan de raad.
9. Indien de raad een positieve zienswijze geeft het besluit als genomen te beschouwen.
10. De financiële consequenties van deze besluiten, die ten laste komen van het COA, voor 2022 saldoneutraal bij de Najaarsrapportage te verwerken in de begroting.
11. De financiële consequenties van deze besluiten, die ten laste komen van het COA, voor 2023 saldoneutraal te verwerken in de primitieve begroting 2023.

² Bij het eerste schip werden nog de volgende twee voorwaarden gesteld: 1) de op te vangen groep bestaat uit doorstromers met een beperkte verblijftijd van maximaal zes maanden. Het COA heeft een inspanningsverplichting hiervoor, maar de ervaring leert dat gezien het grote tekort aan opvangplekken en de vastlopende opvangketen dit praktisch gezien niet haalbaar is. En 2) mogelijkheden voor een alternatieve ligplaats worden onderzocht. Deze zijn niet gevonden.

Bijlagen

Aanbiedingsbrief raad Verzoek tweede schip COA noodopvang asielzoekers locatie Achtersluispolder	2022/ 6541
Brief COA Opvang asielzoekers Zaanstad (9 februari 2022)	2022/ 6383
Brief aan provincies en gemeenten van BZK en J&V over de opgave opvang asielzoekers en huisvesting statushouders (11 februari 2022)	2022/ 5808
VNG Ledenbrief Asiel (24 februari 2022)	2022/ 5809
Formeel verzoek 2e schip COA (11 maart 2022)	2022/ 6382

Akkoord gemeentesecretaris

Digitaal ondertekend door gemeentesecretaris drs. G. Blom op 24-03-2022